СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 86. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 14. квітня, 1925. — VOL. XXXIII. No. 86. Jersey City, N. J., Tuesday, April 14, 1925. THREE CENTS.

Вибір Головного Уряду Українського Народного Союза.

РОЧЕСТЕР, Н. Й., 11. квітня. — Виборча комісія XVI. конвенції У. Н. Союза скінчила остаточні обчислення голосовання на головних урядників щойно нині о 5-ій годині пополудні.

Вислід виборів такий:

На Головного Предсідателя:

ТЕОДОР ГРИЦЕЙ .... 229 гол.
(М. Мурашко дістав 214 гол.).

На Головного Містопредсідателя:

МИХАЙЛО УГОРЧАК .... 222 гол.
(Д. Капітула дістав 125 гол., М. Клим з Шікаго 89).

На Головну Містопредсідательку:

М. ОЛЬШАНИЦЬКА .... 220 гол.
(А. Солонинка дістала 163, М. Мельник 41 гол.).

На Головного Рекордового Секретаря:

ІВАН КАШТАНЮК .... 350 гол.
(В. Онишків дістав 89 гол.).

На Головного Фінансового Секретаря:

РОМАН СЛОБОДЯН .... 320 гол.
(О. Мерещак дістав 109 і Савіцький 10 гол.).

На Головного Касієра:

ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК .... 247 гол.
(І. Ваверчак дістав 197).

На Менаджера Свободи:

СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ .... 399 гол.
(І. Мартинець дістав 41).

До Головної Контрольної Комісії:

О. РЕКРУТ (Правиденс, Р. Ай.) .... 223 гол.
О. ШАРАВАРКО (Гейзелтон, Па.) .... 187 гол.
Г. ПИПЮК (Еллентавн, Па.) .... 182 гол.

Радними вибрані:

Т. МИХАЛЬЧУК (Дітройт, Миш.) .... 262 гол.
о. В. СПОЛІТАКЕВИЧ (Йонкерс, Н. Й.) .... 233 гол.
Др. М. КЛИМ (Ст. Луис, Миз.) .... 222 гол.
М. ПЕТРІВСЬКИЙ (Ст. Луис, Миз.) .... 206 гол.
В. ГРИШКО (Еллентавн, Па.) .... 204 гол.
М. ШЕВЧУК (Менвиля, Р. Ай.) .... 176 гол.
І. БРАТУСЬ (Рачестер, Н. Й.) .... 165 гол.
С. МАТЧАК (Ню Йорк, Н. Й.) .... 164 гол.
АННА СТАДНИК (Клівленд, О.) .... 262 гол.
МАРІЯ МЕЛЬНИК (Оборн, Н. Й.) .... 182 гол.

Сі дістали найбільшу скількість голосів з 30 кандидатів).

Слідуюча конвенція в маю 1929 року в Ньюарку, Н. Дж.

ДЛЯ ВИГОДИ КУРЯЩИХ ЖІНОК.

ШИКАГО, Іл., 8. квітня. — Кімнати до курення для женщин заведено на експресових поїздах, котрі курсують межи Шикагом а Сієтл, Ваш.

ФАЛШИВІ 10-ДОЛЯРОВІ БАНКНОТИ.

Державна поліція розіслала перестороги, що в повіті (кавнті) Вестчестер кружляють фалшиві 10 дол. банкноти, виставлені на національний банк в Бостоні.

ШІСТЬ МІСЯЦІВ ІМІГРАЦІЇ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

У своїм останнім звідомленню за шість місяців, від 1. липня до 31. грудня 1924, Федеральне Іміграційне Бюро в Вашингтоні оголошує, що на протязі того пів-року прибуло до Злучених Держав взагалі 231,368 осіб. З того числа 31,097 осіб приїхало сюди тільки на тимчасовий побут, в гостину, за ділом або в проїзді до инших країв; Решта, саме 300,271 осіб — це іміґранти, що переселилися до Америки на сталий побут. З тих дві третини, 133,522 душ, рахується до не-квотних іміґрантів (поза обмежуючою іміграційною квотою). Сюди належить передівсім 94,358 іміґрантів, що походять (урожені) з тих країв, для яких нема іміграційних обмежень; з Канади, Мексика, Центральної і Південної Америки і т. д. Далі до не-квотних іміґрантів зараховано 35,024 чоловіка, що вже були в Америці і тільки повернулись з гостини за-границею. Решта не-квотних іміґрантів, 4,145 душ, — це жінки й малолітні діти американських горожан, студенти, що приїздують до Америки вчитися, та далі инші катеґорії іміґрантів, допущені поза числом.

„Квотових іміґрантів" приїхало на протязі тих самих шести місяців 66,749 душ, значить поки що менше, ніж половина всеї дозволеної на рік квоти, 164,667 осіб.

З не-квотних країв найбільш іміґрантів дала Злученим Державам Канада — 63,284, і Мексико — 19,100. З країв для яких є чисельне обмеження, іміграція прибувала, резуміється, в рамцях „квоти" і звідкіля та квота більша. З Англії прибуло на протязі тих шести місяців 34,675 душ, з Німеччини 25,425, з Ірляндії 14,956, з Швеції 4,222, з инших країв, по менше. Іміґрантів урожених в межах типерішної Росії прибуло взагалі (в квоті і поза квотою) 2,382 душ, урожених в межах польської держави 3,394.

На протязі того самого пів-року виїхало з Америки 57,631 чужинців (не горожан) [illegible] 17,[illegible] [illegible] рок [illegible]

ЗАСТРАШАЮЧЕ ПОЛОЖЕННЄ НАШИХ ФАРМЕРІВ МІЖ ОЗЕРАМИ В КАНАДІ.

Всякі заперечування несовісними людьми про голод між фармерами в Манітобі між Озерами на нїщо не придалися. Наші давні вісти про застрашаюче положення фармерів в дотичній окрлиці стверджує також часопись „Канадійський Ранок." В тій часописи на першій сторінці читаємо таке. —

„Маємо неоспоримі докази, що нужда українських фармерів між Озерами в Манітобі є застрашаюча і еслі не буде скорої допомоги, кільканайцять або кількадесять родин українських фармерів згине з голоду."

„Вістки про голод ми зразу брали з недовірем (чи тому, що їх містив „Канадійський Фармер?" Скл. „К. Ф."), одначе тепер переконалися, що обставини є прямо безвихідні."

„Ніколи, (здається, цей нещасний кут, заселений нашими людьми не перебував такої нужди, як цего року."

„Нам справді дивно," — пише дальше „Канад. Ранок," „що коли чужі люде заходяться нести поміч голодуючим, українські посли в Манітобі зазвялися інформувати загал, що голоду і нужди нема."

„Як що потрібно ми справимо українських послів в місця, які безсумніву переконають їх о правдивости того що тут пишемо."

ПАМЯТНИКИ СТАРОВИНИ У КИЇВІ І НА КИЇВЩИНІ.

Крім Софієвського Собору і решток Ірининського монастиря, найстарійших будівель у Київі, зареєстровано тут ще 150 инших будинків, дуже цінних з історичного погляду. Охорона цих памяток провадить ся незадовольняюче, бо браке коштів. У Всеукраїнському Історичному Музею, в Музею Киво-Печерської Лаври, в Київській Картинній Галерії і ин., а також в провінціональних музеях — в Умані, Звенигородці, Черкасах, Білій Церкві — зібрано незвичайно багато ріжних коштовних музеальних річей, але вони не упорядковані і для оглядання не доступні, з причини того-ж браку фондів. Між тим інтерес до історичних памяток у населення незвичайно зростає, про що свідчать між иншим численні екскурсії. За минулий рік зареєстровано 2705 таких екскурсій і 106.903 екскурсантів.

КАЖЕ, ЩО ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА НЕМИНУЧА.

МОНТРЕАЛ, 30. марта. — Капітан Дж. Т. Шо, незалежний посол до домініяльного парляменту з Вест Келгарі, Альта, в промові до членів Канадійського Клюбу, сказав, що в Европі вибухне незадовго велика війна. Тема його промови була: — „Канада і нова мапа Европи." Він казав, що в цій війні Канада не повинна брати участи. „Европа — казав капітан Шо — є дуже невдоволена з теперішних границь, які постановила Версайська угода, і кожний край робить великі і старанні приготування до другої війни. В самій Австрії і Німеччині, які нїби то є цілковито розоружені, є один міліон більше жовнірів, як перед Світовою Війною. В Европі панує страшна національна ненависть і незгода вислідом якої буде тільки борба. Ціла атмосфера Европи є затроена так званими мировими угодами, які не вигоїли военних ран, а лише більше розярили їх.

Канада, казав капітан Шо, повинна стояти осторонь від всякої европейської війни.

ЗБІЛЬШЕННЯ ВИДАТКІВ НА НАРОДНЮ ОСВІТУ.

На всеукраїнській нараді робітників освіти у Харкові заступник комісаря освіти Ряппо подав, що центральний буджет народного комісаріяту освіти України з 15 міліонів карб. минулого року збільшено до 22 міліонів цього року, а місцевий буджет досягає вже поважної суми 36 міліонів карб., коли в 1922—1923 р. виносить всього 7 міл. карб. Всеж видатки на народню освіту виносять поки-що лишень 65 процент до військових видатків. Матеріяльний стан учительства також значно поправився. Сільське учительство в 1923 р. діставало 3 до 8 карб. місячно, тепер місячна платня учительська на селі виносить 30 карб. Держава дає 15.000 учням вищих шкіл стипендії. Число степендій буде збільшено до 25.000, при чім буде підвищена висота їх, напр. сімейним студентам з 25 на 37 карб. місячно. Крім того засновується 15.000 степендій для учнів професональних шкіл, по 10 кор. місячно кожна. Установи соціяльного виховання (народні школи) охоплюють в містах 71% дітей шкільного віку, на селах — 38%.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЛЬСЬКИЙ СУД В ПЕРЕМИШЛІ ЗАСУДИВ КОМУНІСТИЧНОГО ПОСЛА ЛАНЬЦУЦКОГО НА КАРУ СМЕРТИ.

ВАРШАВА, 27. березня. — Военний суд в Перемишлі засудив вчера польського комуністичного посла Ланьцуцкого на кару смерти.

Ланьцуцкі був обвинуваченний в зраді держави на підставі давного австрійського закону.

Підставою до обвинувачення була промова, яку Ланьцуцкі виголосив 11-го листопада 1923 р. на масовому вічу в Перемишлі і в якій закликав залізничих робітників, щоб прилучилися до страйку.

На домагання державної прокураторії, польський сойм видав Ланьцуцкого судовим властям. Його арештовано й перевезено до вязниці в Перемишлі, де минувшого тижня розпочався проти нього процес.

УКРАЇНСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ БУДЕ ДЕПОРТОВАНИЙ ДО ГАЛИЧИНИ.

„Канад. Фармер" пише: У пятницю, минулого тижня, зістав засудженний у поліційнім суді, Василь Гунчак, молодий хлопець, недавно прибувший з Галичини, на три місяці арешту за волокитство, з тим застереженням, що по відбуттю кари буде депортований до Галичини. Коли Гунчака, відпроваджувано до вязниці, підніс він руку до гори перед товмачем, просячи його в той спосіб, щоби не депортовано його до краю. У суді заявив Гунчак, що його спровадив до Канади, три місяці тому назад, оден тутешній фармер. Його арештовано у пекарні, при Гомез улиці, де він примістився, заявивши властителеви, що не має грошей, ні місця, щоби переспатись. Властитель пекарні почав давати йому їсти і позволив йому спати, коло печей. Згаданий пекар заявив у суді, що у тім часі було страшенно зимно і він не відважувався його викинути. З часом однак, після заяви пекаря, згаданий хлопець став для нього правдивою карою Божою; не хотів виконувати ніякої роботи, яку казав йому сповняти згаданий пекар за харч і нічліг, та рівночасно не хотів також уступитись з занимaного льокалю, та домагався їди. Вкінці віддав його пекар в руки поліції. Згаданий хлопець має бути трохи придуркуватий.

По упадку Ерріота розгорілась політична боротьба у Франції

ПАРИЖ, 12. квітня. — По упадку соціялістичного кабінету Едуарда Ерріота спершу виднигнено кандидатуру голови парляменту Поля Пенлеве — на премієра.

Одначе йому не вдалися проби з обєднанням політичних груп в парляменті для створення більшости і він покинув заходи.

Тоді президент Франції Гастон Думерг запросив до себе старого політика Арістида Бріянда і доручив йому місію створення нового кабінету.

Бріян, котрий є угодовим соціялістом і вже 7 разів був премієром, має симпатиї в палаті послів і в сенаті, не тільки серед соціялістичних груп, але потрохи і серед націоналістів.

Він приняв місію і є надія, що сформує кабінет.

Якщо і ся місія не вдасться, так президент Думерг імовірно розвяже парлямент і розпише нові вибори.

ГІНДЕНБУРГ І МАРКС.

БЕРЛІН, 12. квітня. — До вибору на президента Німеччини стають від сьогодня за два тижні генерал Гінденбург, представник націоналістів і монархістів, і др. Маркс, представник републиканців.

Оба вони видали нині з нагоди Великодня поклики до виборців.

АВСТРІЯ І НІМЕЧЧИНА.

ВІДЕНЬ, 12. квітня. — Німецькі й австрійські політики ведуть переговори задля зближення обох сусідних німецьких републик, Німеччини й Австрії, яке колись може довести і до обєднання.

ПОХОРОН ПАТРІЯРХА ТИХОНА.

МОСКВА, 12. квітня. — Сьогодня, у квітну неділю по старому стилю, поховано тут патріярха російської православної церкви Тихона, котрий помер минулого тижня.

Большевицька влада дозволила на торжественний похоронний обряд.

В похороні взяло участь 5 митрополитів, 40 єпископів і сотки священиків, монахів і монахинь.

Тіло покійного поховано в Донському монастирі, куди відпровадило тлінні останки 100,000 народу.

СЛУЖБА БОЖА В ЦЕРКВІ СВЯТОГО ГРОБУ.

ЄРУСАЛИМ, столиця Палестини, 12. квітня. — Нині відправлено торжественну Велинодну Службу Божу в церкві Святого Гробу.

Були там прочани з многих країв і ріжних національностий.

ЗАБОРОНЕНА ПОЛОСА.

При дискусії над заведенням трьох прикордонних полос, підлеглих спеціяльному винятковому станові, що мав би дати запоруку безпеки „кресів", біларуський посол Тарашкевич звернув увагу на деякі куріози законопроекту. І так полоса, на якій не буде вільно живій душі мешкати і яка призначена лише для стороження, обіймає неменше й не більше як 30,000 кв. кільометрів, себто по величині є рівна цілій Бельгії! Цікаво, що подумають собі бельгійські — та їх побратими: французькі дипльомати, коли прочитають про такий територіяльний пересит польського уряду.

З КООПЕРАТИВНОГО РУХУ ЗАГРАНИЦЕЮ.

В ФІНЛЯНДІЇ. — До Центрального Союзу Фінських Споживчих Товариств належало в кінці 1923 року 118 кооперативних спілок з 172,500 членами. На протязі одного минулого року число членів збільшилося о дванайцять тисяч. Тими товариствами розповсюджено на протязі року всякого краму на суму 848 міліонів фінських марок.

В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ. — Останній випуск статистичного бюлетену Чехословацької Републики подає статистичний огляд Райфазенських (кредитових) товариств Чехії, Моравії і Шлезії. По останньому підрахунку було їх 3,872 з 424,[illegible] членами і близько шести міліонами корон вплаченого акційного капіталу. Резервового фонду мають всі ті товариства разом повних 32 міліони корон. В 1921 році (останній рік, з якого є точні виказн) 1,084,047 вкладчиків зложило в них свої ощадности пересічно 2,092 корон на голову, і 141,270 осіб позичало з них гроші, пересічно по 4,157 корон на позичаючого.

У ФРАНЦІЇ. — В кінці минулого року було у Франції 531 робітничих продукційних товариств, зорганізованих на кооперативних прінціпах. Належало до них 21,322 членів і окрім них працювало в їх підприємствах 6,776 робітників не членів. Найбільш було між ними будівельних спілок окрім того друкарські, ткацькі, кравецькі, столярські та инші. На протязі минулого року зроблено ними роботи вартости 136 міліонів франків.

НА ЛИТВІ. — Кооперативна організація на Литві ще справа нова, одначе [illegible] 717 спілок, з того 422 споживчих, 29 хліборобських, 45 продукційних, 120 кредитових і 99 спеціяльно [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДЛЯ КОГО ПРИЗНАЧИМО СЬОГОРІЧНУ ПИСАНКУ?

Ми не мусимо бути милосердні, але повинні ними бути.

Ми не мусимо любити Рідний Край, але повинні вміти за него і життя віддати. Ніхто не може видерти нам центів на Ратунок Рідної Землі, але ми повинні їх дати по добрій волі і з щирого серця. Бо ніхто не поратує голодних і переслідуваних наших братів як ми — їх найблизші того не зробимо.

Ми не можемо поступати інакше від других людей і народів. Інакше від того, чого вчить нас наука і релігія. Ми мусимо бути гумані, якщо ми люди, ми мусимо вміти відчути біль ближнього свого. Це е підстава життя культурної людини. Не повинуючися цему — ми не е люди не то Українці. Ніщо в світі не може заспокоїти нашої совісти і ніщо в світі не може принести нам щастя і задоволення, якщо ми байдужні що до нещастя своїх рідних братів. Це е свята життева правда. Застановитися над нею тепер якраз пора, бо наближається свято Воскресення Христового, свято Того, що проголосив любов ближнього.

Тож святкуючи не забуваймо, що:

1) ГОЛОД, дійсний голод зі всіми його страхіттями вже запанував над нашим селом в краю та що наші браття з послідного стягаються та складають фонд „ГОЛОДНОМУ СЕЛУ", призначений на ратунок і допомогу голодуючому селянству. Що,

2) СТРАШНА БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ ведеться в краю останками сил, а наша Рідна Школа не має і сотої части тих матеріяльних средств, які потрібні до видержання в боротьбі згл. до побіди. Що в краю е завзяті люде, які ведуть боротьбу і дають, що можуть, валяються по ляцьких криміналах та терплять всілякі насильства від Ляхів, а не можуть підратувати Рідної Школи в грошах тільки тому, що їх не мають.

Попри ті найважнійші тепер справи можете подумати ще о інвалідах, що потерпіли за нас всіх, можете вислати писанку бідним военним сиротам, що не мають свого притулку, можете застановитися над тим, що ще не зібрано пару сот бідних долярів, яких треба на памятник бл. п. Ольги Бесарабової, можете подумати і про це, що це великий сором для цілої нації, що нема чим оплатити місця спочинку Покійного полковника Дмитра Вітовського, того, що заняв Львів 1. листопада 1918 р. та що американські Українці мимо кількох покликів не зложили за довгі літа навіть кілька сот долярів на памятник для найбільшого сина Галицької України — Івана Франка.

На сьогорічний Великдень е над чим подумати, е кому слати писанку. Про всіх треба памятати, бо всі вони нам любі і всі дорогі. Всіх їх треба обдарити. На ту памятку, що всі ми одної Матери діти та що в всіх нас одно і то саме серце і та сама горяча любов до рідної української землі.

ЗА ОБЄДНАННЯ УКР. ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

о. ВОЛОДИМИР СПОЛІТАКЕВИЧ, предс.,
др. ЛУКА МИШУГА, секр.

ІЗ ВЗАЄМИН МІЖ РАДЯНСЬКОЮ УКРАЇНОЮ І РОСІЄЮ

На останній сесії союзного ЦВК. в Тифлісі, при обговоренню експозе Рикова про міжнародне і внутрішне положення, делегати України підносили цілий ряд скарг під адресою союзного уряду.

Делегат Федотів говорив про недостачі в ділянці сільсько-господарського кредиту. На основний капітал центрального сільсько-господарського банку дано було 43 міл. карб., а в результаті кредитові установи України лишилися без основного капіталу. Далі Федотів говорив про затягування справи признання 25 міл. кредиту на комунальне господарство та скаржився, що Україна на боротьбу з недородом дістала всього 2,300.000 карб., коли її потреби значно більші, та що комісія Рикова з запізненням дала для України додатково на засіви 300.000 пудів збіжа, з яких Україна не зможе скористати, бо за два тижні вже починаються засіви.

Инші делегати підносили подібні жалі, а делегат Лісовик нарікав між иншим на те, що на Україні мало робиться в справі електрифікації.

Риков на ці закиди викручувався тим, що Українці нібито самі винні, коли в них недостае збіжа на засів, бо вони це мали полагодити у власній управі, а тепер, мовляв, забороняють нам вивозити з України заготовлений там раніш для инших частин Союза хліб і тим „зривають" цілу ратункову кампанію.

Щодо сільсько-господарського кредиту, то Риков признав, що центральний банк має не 45 тільки 90 міліонів основного капіталу і „все, що можна було дати на кредитові операції для помочи українському селянству з 90 міл. карб. Союзного банку, було дано", але тутже зробив характеристичну увагу: „Для українського селянства важне питання про розміри кредиту, який йому дається, а не те, щоб основний капітал центрального банку був розділений по окремих републиках".

З сеї уваги слідує, що Союзний сільсько-господарський [illegible] кредитує українське селянство через якісь кредитові установи на Україні безпосередно з Москви.

Шануючи самостійність окремих републик — казав Риков — нема причини противитися тому, щоби Україна сама зорганізувала ратункову поміч для неурожайних місцевостей, одначе вона дотепер з цим не справилася... З цього висновок був би хіба такий, що „самостійність" окремих републик е шкід[illegible] для їх населення і тому мабуть Союзний банк не дає гро-

В ДЕНЬ СВІТЛОГО ПРАЗНИКА

На всіх просторах — де живе український народ лунає в день Великого Празника побідна пісня „Христос Воскрес". З цею воскресною піснею звязуємо і ми надії, що незадовго прийде та важна хвиля — хвиля Воскресення України. А ся хвиля певністю прийде — як що ми сповнимо великий обовязок супроти нашого бездольного народу — та подбаємо про виховання молодого покоління на свідомих, ідейних, відданих свойому народови громадян. А це діло переведемо у життя лише через „Рідну Школу".

На західно українських землях, які опинились під польською займанщиною переняло цю працю Українське Педагогічне Товариство у Львові.

Українське Педагогічне Товариство удержує 28 приватних українських народних шкіл, в яких учиться понад 4000 дітий, три учительські семінарі, 2 семинарійні курси і 9 приватних українських гімназій. Кромі цего засновує Товариство ріжні практичні фахові школи і курси. До тепер заложено промислові школи у Львові і Станиславові, зразкові ремісничі варстати в Золочеві, столярський курс в Рогатині, ткацький курс в Борщеві і курс переплетництва у Львові. При промисловій дівочій школі у Львові вчаться учениці робити килими. 20. березня розпочався курс інструкторок, ціллю якого є виобразувати провідниці раціональної господарки по селах. Кромі цього роблятся заходи до заложення модерної середної промислової школи з ріжними відділами і з ужиттям електричних моторів.

Крім закладання приватних українських шкіл Українське Педагогічне Товариство веде також оборону українського державного народного і середного шкільництва. Окрема секція „Правної Поради" боронить українську школу перед властями і перед покривдженням українського населення на поли шкільництва. Під теперішню хвилю пильнує і переводить Товариство т. зв. голосовання за введенням української мови навчання по школах на основі шкільних кресових законів. У звязи з цими законами видало Товариство окремий практичний порадник і приписані законом декларації та веде інтензивну вічеву кампанію в цілому краю, в наслідок чого зібрано вже понад 300.000 деклярацій за українською народною школою.

Український народ в старому краю зрозумів грозу положення — зрозумів, що боротьба о школу є боротьбою грядущих поколінь. В старому краю супроти ворожого наступу збільшилася многократно жертвенність на „Рідну Школу".

Коли приглянемося блище звідомленням наших Товариств то побачимо, що жертви американських Українців обіймають лишень малу пайку загальної жертвенности в краю. В касі Головної Управи зложено в місяци вересни на „Рідну Школу" в краю 8,131 зол., в Америці 1,143 зол.; в жовтни 7.730 в краю, 2,139 в Америці в падолисті 5.594 в краю, 3,300 в Америці; в грудни 10,563 в краю, 1.180 зол. в Америці. — Порівнання американських жертв на „Рідну Школу" зі старо-краєвими вийшло би ще більше на користь старокраєвого громадянства, коли би взяти під увагу, що богато кружків збирає жертви в свойому повіті для свойого кружка. Та що в цілости жертвенність американських Українців на „Рідну Школу" не виносить навіть 10% старокраєвої. Та ми сподіємося, що і наші Заморські Брати шляхом збільшеної матеріяльної допомоги візьмуть також значну участь в боротьбі старого краю о рідне шкільництво.

Поширена діяльність Головної Управи вимагає дуже значних коштів. Край виснажений війною, лихою господарською політикою та голодовою катастрофою не може перевести допомогової акції на більшу скалю.

Одначе ми не сміємо допустити до занепаду нашого приватного шкільництва, а противно повинні двигнути його і розширити під кождим оглядом.

А в цім великім ділі повинен нам допомогти кождий Українець і кожда Українка без огляду на політичні і другі переконання, без огляду — чи хто живе в краю чи за морем.

У цей Великий День — в день Воскресення Христового—признаний всіма як в краю так і в Америці — днем „Рідної Школи" нехай кождий Українець і кожда Українка надішле відповідну жертву як писанку на Рідну Школу.

Жертва на „писанку" не може вплинути на зменшення звичайних щомісячних жертв. Жертви збирати відповідно до місцевих обставин: або по домах, або за дозволом Всч. о. пароха при церквах, або подбати, щоби мешканці знесли їх на означене місце.

Жертвенність на писанку для „Рідної Школи" треває від 19. квітня до 3. мая.

Використайте як слід цей Великий Празник! Вписуйтеся в члени Рідної Школи! Членська вкладка виносить на 1 рік лише 1 доляр і вписове 10 центів. Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя і назвиско — заняття і точну адресу).

В „Рідній Школі" мусить згуртуватися весь український народ, деб він не жив, бо через Рідну Школу дійдемо до Воскресення України.

В надії на кращу будучність засилаємо Вам щиро українське:

„Христос Воскрес!!"

ГОЛОВНА УПРАВА УКР. ПЕД. ТОВАРИСТВА:

Бр. Янів в. р., голова; **О. Навроцький** в. р., секретар.

Пишіть і шліть жертви на адресу: „Рідна Школа" Українське Педагогічне Товариство" у Львові, Ринок ч. 10, II. Галичина, Европа,

„Our Own School" Ukrainian Pedagogical Society, Lemberg, Rynok 10, II., Galicia, Europe.

Богдан Лепкий.

ВОРОНЕ ЧОРНИЙ.

Вороне чорний! Ти з якого краю
Линеш?... „Кров! кров! кров!"...
Тихо! Я вже знаю.

Вітре, чого ти так сумно й розбільно
Виєш?... „Шу! Шу! Ш-нур!"...
Пст! Говорити не вільно.

Річко, чом плесо твоє так румяне?
Га! Розумію.
Виплинаєш з рани.

ПОДЯКА ЗА ГОСТИННІСТЬ

ЧИМ ЗАЙМАЮТЬСЯ МОСКОВСЬКІ ЕМІГРАНТИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Процес московських шпигунів у Празі.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Цілих десять днів, від 18. до 27. березня, радив краєвий карний суд у Празі над справою московських шпигунів. Обжалованих було 10 душ, серед них три жінки. Всі обжаловані мущини свого часу займали більш або менш високі посади в старій царській армії.

Процес викликав **величезне** зацікавленнє серед чеської суспільности. На жаль, розправа відбувалась при замкнених дверях, так що ширша суспільність не могла почути всеї правди. Але й того, що появилось у часописах, аж надто вистачає, щоб Чехи склали собі ясне поняття про московський спосіб віддячувати за гостинність.

Головним обжалованим був **І. Піотровський.** У царській армії він був капитаном від авіяції. Суд дав йому **5 років тяжкої вязниці.**

Другий обжалований, **В. Пентко,** був полковником генерального штабу царської армії. Його товариш по шпигунству, **В. А. Михайлов,** був корабельним капитаном царської фльоти, а потім служив у чехословацькій армії, як старшина при авіяції. Третій їх товариш, „журналіст" **А. Дмитрієв,** був поручником царської армії, а в Празі студіював на юридичнім факультеті. Кождий з цих трьох дістав **по 3 роки тяжкої вязниці.**

Найстаршим обжалованим був **К. Герасименко.** Він був старшиною царського генерального штабу, по революції втік закордон і відкрив у Празі реставрацію „Золотий Якорь". Його призвище певно покажеться читачеви знайомим. Дійсно, він є рідним братом того Петра Герасименка, що перед трема роками видав свої сензаційні записки про Махна. Але в той час, як Петро Герасименко був бодай наполовину свідомим Українцем, його старший брат усе накладав з Москалями й кінець-кінцем опинився разом з ними на лаві підсудних. Він дістав **8 місяців тяжкої вязниці,** але був негайно відпущений на вільну стопу, бо вже просидів до суду більш як 8 місяців. Очевидно, що й вина його була не така велика.

Особливу групу, й то найцікавійшу, становили обжаловані жінки. Перша з них, **Ірина Червінкова,** походить з Московщини, скінчила московську гімназію й потім вийшла заміж за чеського інженіра Червінку, який вивіз її до Праги. Вона дістала **9 місяців тяжкої** вязниці. Друга обжалована жінка, **Зинаїда Грушкова,** також є вродженою Московкою. Вона походить із Симбирську й опинилась у Празі дякуючи шлюбови з чеським капитаном. Нарешті третя обжалована, **Тамара Томшу,** хоч і є вродженою Чешкою, але культуру має московську, бо в молодих літах опинилась у Петербурзі, приняла там православіе і скінчила тамтешню консерваторію. Обидві останні дістали **по 8 місяців тяжкої вязниці.**

Зі всіх десятьох обжалованих оправданими вийшли тільки двоє: бувший поручник царської армії. Тарнавський і бувший царський кадет Мончук.

У судовім вироку сказано, що засуджені **„добували відомости про чехословацьку армію й передавали їх ґенеральному штабови совітської червоної армії".**

Хоч розправа й не була публичною, проте в Празі оповідають багато цікавих подробиць з процесу. Між иншим, процес мав дуже скомпромітувати **Антонова-Овсієнка,** політичного заступника СССР у Празі. У чеських часописах вже навіть появилась звістка, що занадто спритного „полпреда" незабаром буде відкликано назад до Москви.

Незалежно від цього наслідку процес причинився до того, що Чехи дістали ще одну лекцію практичного „москвознавства". Вони й самі потроху вже видужують від свого колишнього москвофільства, а тут ще й Москалі постарались на ділі їм показати, як Москва дякує за гостинність. Добру науку дістали й ті Чехи, що поженилися з Московками.

Прага, 29. березня.

Радянин.

ДОПОМОЖІТЬ НАШИМ ІНВАЛІДАМ.

В українському таборі в Йозефові в Чехословацькій Републиці пробувають ще тепер біля 1.000 військових скитальців, членів незрівнаної Українсько Галицької Армії, яка в 1919 році як виразник волі Українського Народу перебрала в імени Української Національної Ради державну владу у Східній Галичині а відтак довгі місяці у завзятій нерівній боротьбі ставила чоло в десятеро численійшій наїздницькій армії, дивуючи увесь світ своєю хоробрістю, витрівалістю та ідейністю.

Теперішне положення сих вірних синів Народу вельми невідрадне. Не маючи змоги із-за політичних причин, чи з приводу неможности одержати потрібні документи, вернути домів до видатної праці, від якої відірвала їх війна, сі жертви визвольних змагань є приневолені коротати скитальче життя в чужині, серед важких тілесних і душевних злиднів.

Та коли здорові члени нашої військової скитальщини можуть бодай від часу до часу працею рук заробити на полекшу свойого незавиненого положення, то военні інваліди які із-за свойого немічництва е до праці нездатні мусять вдоволитися тим, що їм з ласки дають брати Чехи. Підмоги нізвідки вони не одержують. Українське суспільство, що залив ше здоровлє і все що мали, не виявило найменшого зацікавлення до судьби членів народньої Армії взагалі, а інвалідів зокрема. І от се ми з соромом в очах та болем у серцях мусимо витягати руки до чужих.

Ось знова наближається традиційне свято воскресення, символ відродження і надій. Увесь християнськiй світ зустрічатиме се свято з радістю і втіхою, забуваючи в цей день всі буденні злидні й турботи. Тільки ми, українські інваліди, в сей день відчуватимемо зі здвоєною силою і подвійним болем нашу самітність та безпомічність.

Тому, звертаємося до Вас, дорогі браття Американці, та кличемо:

Хто з Українців не затратив іще зовсім почуття національної чести та обовязку, кому не байдужа судьба борців за найвище право народу, хто бажає причинитися до сього, щоби українські інваліди у великий день пасхи бодай на часок забули про своє пресумне положення, хай жертвує хочби найменшу лепту на „Крашанку Українського Інваліда."

Жертви належить слати через Обєднання для інвалідів в Йозефові.

За „Кружок Українських Военних Інвалідів" в Йозефові:

Федь Заросінський, голова.
Федь Удовика, секретар.

КІНЕЦЬ ЦЕЛІБАТЩИНИ?

Справа целібатщини, яка так ненадійно, зі здвоєною силою випринула на горизонті нашого життя, викликала одностайний відрух і відпір всього громадянства та завершилася виступленням питомців з духовної семинарії в Перемишлі й Станиславові.

Над справою насильного целібату довгий час вагоніла якась чорна хмара неясности й поплуданости. Важко було найбільш безсторонній людині, безпристрастній, що до всіх справ і подій, ставиться без упереджень, зрозуміти, чому саме українсько - католицькі владики затіяли целібатну реформу в час для нашого громадянства крайно непригожий, в добу важкого лихоліття? Аж в останньому часі без вагань і сумніву маємо право твердити, що це затія Риму, опанованого тепер ворожими нам чинниками. Як в р. 1891 папський делеґат Чяска за всяку ціну піддержував зелібатні пляни, руководжений „невидимою рукою", так і тепер та невтомна рука [illegible] нашу некористь. Рим в категоричній формі зажадав здійснення примусового целібату, покликуючись на успіхи під тим оглядом, осягнені станиславівським владикою.

Папський делеґат Дженокі, який тут удавав зі себе великого приятеля Українців, теж відіграв чималу ролю в целібатній затії. Рим зробив натиск на українсько-католицьких епископів і в порядку дисципліни зажадав від них безумовного здійснення целібатних плянів.

Та одностайна й однозгідна постава всього громадянства переконала авторів й ініціяторів целібатщини, що українське духовенство е може бути тереном довільних експериментацій. Саме тепер відбувається збирання підписів на протестуючий меморіял до Риму, який остаточно повинен погребати пляни про примусовий і загальний целібат.

Як нас інформують з достовірного жерела, митр. о. А. Шептицький признав несвоєчасність, а тим самим і шкідливість примусового целібату та заявив готовість і потребу підтримки в папській курії громадського меморіялу. З того самого жерела повідомляють нас, що митрополит покликав до свячень всіх укінчених жонатих богословів, яких у львівській дієцезії було найбільше (70). Таким чином о. митрополит всеціло перехилився на сторону громадянства. Є всі дані сподіватися, що це своє становище з повною послідовністю обстоювати-ме о. митрополит і перед Ватиканом.

Витаємо цей важний, глибоко продуманий, згідний з громадськими інтенціями крок о. митрополита в глибокому пересвідченні, що й станиславівський та перемиський владика вступлять в сліди керманича галицької, української католицької провінції. Таким вирішенням справи оба владики засвідчать наглядно, що є синами народу та що разом з о. митрополитом вміють вичувати громадські настрої й поступати по лінії національного ітересу.

(„Діло").

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Вартість фабричних продуктів в сім краю по фабричним цінам в 1923, після Статистичного Бюра, виносила $60,481,135,000, в порівнанню з $43,600,000.000 в 1921 і $62,000,000.000 в 1919. Чи Ви знаєте, що витворці Мюред вживаючи лишень найвибірнійшого 100% чисто турецького тютюну, ростучого на Сході, і найліпшого способу в їх виробі, створили цигаретки Мюред найбільше славними у світі? [illegible]

РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ І СХІД.

З нагоди експозе Чічеріна у Тифлісі.

В свому експозе про закордонну політику СРСР на недавний сесії ЦВК-ту в Тифлісі присвятив Чічерін дуже богато уваги большевицькій політиці на Близькому і Далекому Сході.

З нього довідуемося багато такого, про що дотепер мало знали в Европі, за вийнятком хіба диппьоматів. СРСР. старається опанувати своїми впливами перш за все всі сумежні держави та ввійти з ними в якнайтісніїші звязки. Найслабше навязані ці звязки з Туреччиною. Між обома сусідами доходить завсіди до непорозумінь завдяки диверзійним ватагам на кордонах Вірменії. Обі держави взаемно себе посуджують в організації таких ватах. Вони проявляються і по турецькій і по радянській сторонікордону. (Тут велика схожість до взаемин між Польщею і СРСР.).

Не зважаючи на все, іЧечрін твердить, що Туреччина багато дечого скористала а навіть переймила від СРСР. Турецький уряд почав саме тепер нову економічну політику великих державних монополій і достав, які здає в аренду чужим капіталістам. Цю нову політику використовуе саме уряд СРСР. для себе. Богато державних підприемств виарендували органи уряду СРСР. Таким чином большевики стараються опанувати Туреччину економічно.

Предметом пильної уваги радянських дипльоматів е Арабія. Від кількох літ е в Геджасі постійний дипльоматичний представник уряду СРСР. Як відомо, вже більше року між арабськими племенами заіснували не тільки гострі непорозуміння, але й затяжна війна. Всі це непорозуміння скупчилися з одного боку біля короля Геджасу, а з другого боку біля Ваґабітів. [illegible] до тих непорозумінь Англії, що свого часу використовувала Арабів проти Туреччини. СРСР слідкує дуже уважно за розвитком тамошніх подій і мае свого уповноваженого політичного представника не тільки в Геджасі, але й у Мецці. Метою тих представників е паралїжувати анґлійські та й взагалі европейські впливи на розвиток тамошніх подій. Большевики підтримують всіми силами панарабський рух, що хоче перш за все виеманципуватися спід европейських політичних впливів.

Відносини Союзу до Персії як найкращі. Чічерін підкреслює, що у відношенню до Перської держави...

невтручання. Там сильні теж і англійські політичні та економічні впливи. І ось найважнійшою справою для радянських дипльоматів є саме паралїжування тих англійських впливів. Чічерін твердить, що це большевикам вповні вдається.

Афганістан вже цілковито виеманципований зпід англійських вливів і підпорядкований всеціло впливам СРСР. Опанування Афганістану большевиками можна вважати направду найбільшим козиром у руках большевицької дипльоматії. За політичні впливи у тій країні ще за царської Росії йшли затяжні змагання між Росією та Анґлією. Большевикам вдалося Анґлію перемогти. Яке велике значіння для СРСР. мае Афганістан, видно буде вже хочби з того, що він був довгі часи буферною державою між Росією та англійськими доміняями в Індіях. Нині большевики мають через Афганістан безпосередний контакт із Індіями. Для Англії це величезна небезпека.

Також з Афганістаном мається справа і з Монголією. Монголія сталадемократичною републикою, але зорганізованою всеціло по радянським зразкам. Вона у відношенню до Китаю нібито автономна, але на ділі вона е окремою відрубною від Китаю державою, автономною радше у відношенню до СРСР. В Монголії працюють цілі маси комуністів на найріжнорідніиших ділянках. Вони організують армію, займаються політичним вихованням, інструують адміністрацію, переводять економічну відбудову краю і т. д. На чолі републики стоїть одна т. зв. революційна народня партія, та проводить нею при допомозі виконкому, щоносить назву „хуралдан".

ВКитаю цілком опанували большевики партію Гоміндана. На чолі партії стояв пок. ген. Сун Ят-Сен, який тішився всесторонною піддержкою большевиків. І коли в европейській пресі писалося широко про радянсько-японсько - китайський союз із Сун-Ят-Сеном, Гоміндан стоїть на становищі створення зневтралізованого демократичного Китаю, вільного від всяких імперіялістичних впливів великодержав. Цю ідею Гоміндану намагався провести в життя ґен. Сун-Ят-Сен при допомозі большевиків. В цьому випадку навязують радянські дипльомати до старих дипльоматичних традиций Вітте, який теж хотів ціною зближення Росії з Китаем спаралїжувати всі инші великодержавні впливи в Китаю. Цим великим починам Вітте стали колись на перешкоді всякі военні авантуристи, що гуртувалися біля Миколи II., в роді Безобра-

так і прозвали „безобразовцями". Большевикам стоять покищо на перешкоді в опануванню Китаю не їхні „безобразовці" авеликодержави, що підтримують всесторонно кол. противників Сун-Ят-Сена.

Дотеперішні успіхи большевицької політики в Китаю дають право допускати, що в результаті всім Китаем опанують большевики, тим більше, що вони грають у расових почуваннях Китайців. У кожному з наведених випадків у парі з політичними та економічними радянськими впливами йдуть і чисто ідейні комуністичні впливи з боку комінтерну. Отже не диво, що останніми часами тими успіхами радянської політики на Далекому Сході дуже занепокоені такі великодержави як Америка, Англія та Франція.

В. М.

БУДЬ ГОТОВИМ!

До великого моменту
Будь готовим кождий з вас, —
Кождий може стать Богданом,
Як настане слушний час.
Мовиш: Нині инші війни.
Ну, то иншу зброю куй,
Ум остри, насталюй волю,
Лиш воюй, а не тоскуй!
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо свій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кождий думай, що на табі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кождий думай: Тут, в тім місці,
Де стою я у огни,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся мов тінь, —
Пропаде кровава праця
Многих, многих поколінь.
У таких думках держися
І дітий своїх ховай!
Коб лиш чистая пшениця, —
Буде паска й коровай.
Чи побіди довго ждати?
Ждати — довго! То й не ждиж!
Нині вчися побіджати,
Завтра певно побідиш.
Таж не даром цвіт розвився!
Нейже буде з цвіту плід.
Таж не даром пробудився
Український жвавий рід.
Таж не даром іскри грають
У очах тих молодих!
Чей нові мечі засяють
У правицях утвердих.
Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре;
Та ми крикнім: Ще не вмерла,
Ще не вмерла, і не вмре!

Іван Франко.

З ПРИРОДИ Й ТЕХНІКИ.

(Перериваня і воскрешування життя. — фізичне відмолоджування. — Позірна смерть. — Заморожування звірят.

Ми привикли вірити, коли офіціяльне знання, наука, подає нам до ствердження нових фактів нові правди. Віримо в те, що подає наука, як правдиве й не збите. Але бувало й таке, що наука помилялася, коли називала якісь факти або гіпотези (здогади наукові, твердження) неможливими, або відкидала „мнимі чуда" до відділу казок, байок.

Ділялося воно часто тоді головно, коли стверджувані факти не далися пояснювати на основі утертих наукових понять або просто противилися нібито „абсолютним догмам" природної науки.

Не треба тут наводити звісних фактів із історії фізики, астрономії, хемії і т. д., долю мучеників знаня, мучеників поступу техніки, яких не хотів признати загал, а ще насміхався з них. Історія ця потверджує одну велику правду, що: **до пізнання дійсности світа, який окружае нас, людство доходить етапами помилок.** Гарно висловив це Нютон: Схоплюемо час до часу окрушини вічних правд світа, як дитина на березі моря збірає лискучі камінчики, які викидають припливові филі на сушу.

Від давних-предавніх часів люде на землі бажали дізнатися: **що то е життя?**

Розславлені останніми часами імена лікарів, котрим нібито вдається продовжити життя людий, відмолодити організм — спричинили велике зацікавлення не лише загалу, але й визначних мужів науки, спрямовуючи досліди в ділянку перерывання і воскрешування життя.

У всіх століттях звісне е завішення життя „на все" — фізична смерть, як перервання всіх функцій життя — але звісні е теж рідкі факти „позірної смерти" — каталепсія. Поволока тіла виявляе всі прикмети дійсної смерти, а всетаки життя вертае... воно завішене, Бог зна як і чому. Стверджено факти, що нераз ці мнимі „трупи" закопали в землю на вічний спочинок. Медицина загострила тому справу потвердження рішучого перервання життя — перед похороном.

Східна медицина, головнож знання індійських учених і містців званих „магатмами" показують нам ці справи в иншому світлі. Як звісно з ріжних оповідань про факірів і з англійських протоколів наочних свідків, то деякі йоґи уміють умертвити себе зовсім, життєві функції зникають на довгий час. Такий факір годиться, щоби його закопати в землю, а як мене реченець коли його відкопають із гробу, силою волі (як каже), відзискує назад затаєне, завмерле життя.

Англійський часопис „Діскавери" подає в статті „Сосценд ед епімейшен" сон юоґів, як спеціяльний талант. Він такий рідкий у людий, що виглядае на чудо, а прецінь звісно е з життя ріжних звірят, що ріжні роди западають у зимовий сон а часом і в літний, без ніяких вправ. Чорний медвідь вистелює вибрану печеру мохом і листям і западае в сон; життя завішується на зимовий час. Сніг засипае отвір, тепло меншаючого віддиху влекшуе переміну снігу в лід і в цій ледоватій обслоні, наче в залізній скрині, будиться медвідь щойно тоді, коли мартове або квітневе весняне тепло розтопить зимове мешкання.

Їжак засипляе в листю, звинений у клубок. Крокодилі, аліґатори втискаються підчас тропікальної спеки, в гарячий намул, нераз цілий рік нічо не їдять. Вужі, ящірки сплять цілу зиму, подібно як і жаби й ропухи.

досвіди. Доказував, що життя не мусить іти згідно з дотепершними схемами „без перерви": життя можна здержати, завішуючи функції й знову воскресити в пізнійшому часі.

Давнійше думали, що холод е ворогом життя. Визначні вчені, як Піктет і Кандоль доказали досвідами, що люди й звірята, без шкоди для здоровля, можуть видержати незвичайно низькі температури і то нище мінус 100 ступнів.

Знаемо, що насіння збіжжа можна довго вдержати в температурі плинного воздуха, цебто мінус 193 ступні, а зерно не тратить сили життя. Тверде як гартоване скло, але як відогріти його, кільчиться, начеб не було затвердло. Бекерель зазначуе, що щоправда зерно не е звіринним організмом, але др. Карель перехував живі органічні клітини поза тілом (із котрого вийняв їх) довший час у живому стані. Фізіольоґ Бахметєв збив твердження, що лише холоднокровні звірята надаються до перерывання життя при помочі заморожування і до воскрешування життя при помочі відтаювання. Доказав досвідами, що звірятам-ссавцям можна здержати при помочі замороження обяви життя, подібно як рибам і жабам. Піддавав щурів і котів ділянню низьких температур таксамо як то робиться з жабами і в цьому, позірно мертвому стані, оставали вони довший час. Потім переводив відтаювання, так щоби не ушкодити організму й кровоносної системи і воскрешував ці звірята до дальшого життя. Звірята пробуджувалися і дальше життя йшло так, начеб зовсім не було перерване.

Мимохіть насуваеться питання: А чоловік? Які то казочні гороскопи отвираються для такого погляду! Втопитися від часу до часу в повну тишину нірвани й пробудитися, після довгих літ, до дальшого життя, коли вже на світі людям може покращало жити!

В звязи з поглядами, обговорюваними в „Діскавери" е книжка, видана Джаном Гаґенбеком, славним подорожником і власником найбільшої менажерії. Гаґенбек усім найбільшим світовим звіринцям дав найгарнійші і найрідші звірята: з рівника і з полярних околиць, як слонів, тигрів, львів, величезні вужі, як боа-контріктор, пітон, кобри і т. д. Знаючи знаменито санскритську мову, подає він як то „йоґа" вчиться западати в сон, цебто „завішувати на якийсь час життеві функції".

Такий „йоґа" індійський „святий" представляеся як спортсмен, котрий казочним тренуванням, витривалістю безперервими вправами і напруженою, сконцентрованою волею осягае подиву гідний, просто чудотворний вислід. На природний німб гасне, коли згадати факт, що ці способи е докладно, подрібно подані в книжках „Васакі" (по санскритськи), виданих у Калькуті в 1901-ому році.

Способи ці містяться у 84-ох приписах, що допроваджують систематично віддиховими вправами строгим аскетизмом і автосуґгестією до повного віддірвання від змислових вражінь. То такі страшні муки, що лише виїмкові люди е в силі перенести їх. Тому теж дуже мало йоґів уміють здержати життя й запасти в кількамісячну мертвеччину. Цих справедливо треба подивляти!

Але цей спосіб перерывання життевих функцій не мае нічо спільного з досвідами вчених, які досліджують вплив змінених условій життя (температура низше 100 ступнів) на органічний устрій. Питання перерывання життя, здержування і нове воскрешування життя звірят-ссавців не е утопією. Доказують це наукові експерименти. А ця ідея найде може колись шлях і до короля творіння — чоловіка!

ЗДОРОВІ ЗУБИ.

(Др Елізабет Гардінер, директорка Відділу Дитячої Гігієни в нюйоркськім Департаменті Здоровля).

Хто коли чекав своеї черги в дентиста, той знае, скільки то наболяться люде через ті зуби. Тай мало того, щоб раз заболіло і раз піти до дентиста. В кого раз зуби боліли, той може майже сподіватися, що ще нераз заболять. І біда не тільки в самім болю зубів. Зопсуті зуби можуть затроювати весь організм і тяжко шкодити здоровлю.

Відома річ, що в кого зуби міцні, здорові, добре розвинені, той може їх захоронити, щоб не гнили і не кришилися. Тільки часто полоскати, чистити зубною щіточкою й не допускати щоб вони нищились всякими бакцилями, яких все повно в роті, та квасами, що творяться з частинок їжі, які залишилися поміж зубами. Та небогато людей мае справді здорові і сильні зуби. Через те питання не тільки в тім, як їх охоронити, а передівсім, як такі зуби в людині виростити.

В першій лінії це залежить від матері, — поки ще дитина прийшла на світ. Перші зуби починають творитися в неї вже в пятім місяцю перед уродженням. І чи будова тих зубів буде досить сильна і тверда, щоб опертися гниттю, це залежить від майбутньої матері, а саме, чи вона в той час, перед уродженням дитини, здорова і чи добре й правильно віджизляеться. Коли мати в той час слабуе або не зміцняе свого організму відповідними харчами, то воно відібеться взагалі на здоровлю дитини і з-окрема на розвитку її зубів.

Найпотрібнійші й найкориснійші харчі для майбутньої матері, це передівсім молоко, а далі листкова городовина, — салата, сира або свіжо варена капуста, бурякова гичка і т. и. — і врешті причиняються до творення здорових зубів свіжі овочі, масло, разовий пшеничний хліб і каша.

Коли дитина прийде на світ, то правильний розвиток її зубів залежить теж передусім від годування, — і не тільки від того, чим її годують, а й як годують. Від розвою щелепів залежить і ріст зубів.

Правильне годування підростаючої дитини вже точно установлене лікарською наукою і кожний добрий лікар може дати точну раду, як з-малку годувати дитину і які страви чергою додавати до її дієти: помаранчевий сік, молоко, зупу, кашу і т. и.

Всяка слабість підростаючої дитини (кір, шкарлятина, і т. и.) може перешкодити її нормальному розвоеви на довгий час. Коли дитина слабосильна і не росте як слід, то лікар може приписати її рибячий жир, який причиняеться також до зміцнення костей і зубів.

Коли тільки в дитини виколюються перші зуби, мати повинна чистити їх після кождої їди. Коли дитині минуло два роки, з нею треба правильно ходити до дентиста, щоб можна направити які є недостатки в правильнім розвитку зубів. Весь час важна діета, яка повинна обіймати подостатком овочевого соку, молока, городовини, добре звареної каші і хліба. Разовий хліб вона мусить добре пережувати і таким способом розвивати щелепи, в яких мають вирости другі зуби.

Пильна увага на діету і на чистоту зубів зараз з-малку причиняеться до того, що вони виростають міцні і здорові й не піддаються так швидко псуттю і гниттю.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 234, повідомляе своїх членів, що квартальний мітинг, котрий мав відбутися 10. квітня, не відбувся, а саме з причини тої, що не було відповідного числа членів до відтворення сего мітингу. Уряд Тов-а запорядив, що мітинг відбудеться в середу дня 15-го квітня, точно о год. 7.30 вечером, в гали лютвина, при 69 S. Park St. Дуже важна увага: неявившийся член на сей мітинг заплатить $1 кари, урядник $2. Член хорий і працючий в час мітингу, буде вільний від кари. — С. Федірко, предс.; Ілля Черчіл, касієр; Н. Ільків, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Повідомляеться всіх членів від. 369-го, що квартальний мітинг відбудеться дня 15. квітня о год. 7-ій вечер. Кождий член мае явитися бо будуть ріжні важні справи до полагодження. Також приїде секретар з конвенції і розкаже дещо нового з ухвал нашого славного У. Н. С. Се повинно зацікавити кождого члена. — Ігнатій Климишин, предс.

ОСИП МАКОВЕЙ.

РЕВОЛЮЦІОНЕР.

(Оповідання).

Студент університету Таран саме збирався спати, коли до його комнати, не застукавши, увійшов якийсь молодий чоловік з довгим білявим волоссям і нестриженою борідкою. Він і не скинув зараз свого широкого капелюха, бо обидвох рук потребував, щоби внести у комнату тяжку, хоч невеличку скринку. Сказав тільки: „вибачайте!", поставив перше скринку в кут за шафу і аж тоді скинув капелюх та промовив:

— Мене справили до вас.

— Р. У. П? — спитав студент.

— Так.

— Здорові були і сідайте!

Таран навіть не допитувався, як називається незнайомий гість, бо все одно був би не дізнався правди

— Вам про Комаря писали?

— Так.

— Осеж і я!

— Гаразд розгостіться! Ось тут на канапі проспитеся. Ви вечеряли що-небудь?

— Ні іще! Чи не можна би у ресторанчик який? Дуже їсти хочеться. Більш доби їду.

— А щож? Коли треба, то можна. Ходім!

— А тут сього „чемоданчика" ніхто не рушить?

— Ні. Будьте спокійні!

І оба вийшли у місто.

Таран і не дивувався гостеви, бо коли по російсько-японській війні вибухла революція в Росії, у нього сих незнайомих людей з прибраними призвіщами було вже з кільканацять. Приїздили Бог зна звідки, везли з собою революційну „бібулу" або дещо й страшнійше, жили по кілька днів у місті Ч. і ждали вістки з кордону, коли і як можна би їм перебратися тихцем без пашпорту в Росію. Потім їхали на кордон, часом верталися, часом переходили в Росію, того зловили, того вбили, сього Жиди видали в руки салдатам, а про иншого і слід зникав на довгий час.

Таранови, завзятому Українцеви, було приємно, приймати у себе, хоч на кватиру, всіх тих страшних местників, Українців і Москалів, що бралися розбивати російську „тюрму народів." І байдуже було йому, чи се були р-у-пи (революційна українська партія), чи есдеки, чи як там всяко називали себе буквами ріжні партії, — аби лише повелося їм дійти до мети. Звідси знали його революціонери та справляли один другого до його кватири, де було безпечнійше як у готелю.

У комнаті до снідань, куди зайшли Комар і Таран, було ще кількох молодих знайомих людей, до котрих оба присілися. Комар, поки не попоїв, більше мовчав як говорив, але коли по вечері засмакував у меду і випив його відразу цілу склянку, а потім і другу, хотів зараз співати. Таран порадив заспівати громаді про комаря, мов на потіху гостеви, і небавом залунала пісня:

Ой, і щож то за шум учинився,
що комар із мухою оженився!

Комар з партії Р. У. П. на радощах завів і собі: „Ой, щож то за орел ща по морю крякае." Та инші вже довели пісню до кінця, бо він з якогось затаєного жалю, нараз розплакався, вдарив кулаком об стіл, сказав собі: „ну! годі!" і випив знову склянку меду. Що в нього було на думці, ніхто не міг вгадати, але всі бачили, що крайна пора покласти його спати. За багато сердега випив. Пожаліли його тай відвели до дому.

Одначе дома він і не гадав кластися спати, тільки розбалакався довго та широко. Почав переконувати Тарана, що українським националам нічого тепер робити, всі повинні стати „руп-ами" і разом з московськими революціонерами розбивати Росію. Таран півнав уже кількох таких самих земляків ... не находив нічого такого нового. Се був такий, як і инші, „тоже-Малорос," не ворог України, але й не щирий приятель, — якась ліпянка з ріжних нахапаних теорій, від соціяльно-демократичних почавши, а на революційно-терористичних скінчивши.

Таран, вихований в Австрії, не міг зрозуміти такого складу гадок, але одно подобалося йому без ніяких сумнівів, а се посвята сих молодих людей, котрі нераз так марно гинули. Всеж таки вони до чого небудь кращого доведуть в Росії, гадав він собі.

— Насамперед треба всіх тиранів післати на лоно Авраама і Ісаака, — говорив Комар з пяним запалом — а тоді вже й полекшае. Оттам у моїм „чемоданчику" лік на них.

— Невже? — спитав Таран здивовано. — Щож там є?

— А! ну! всяке знадібя...

— Револьвери?

— Ех! що там револьвери?! Тепер усякий розбишака ходить з бравнінгом.

— Щож таке? — спитався Таран.

— Хочете побачити? Я покажу вам! Тільки не зрадьте мене!

— Не зрадив я досі нікого і вас не зраджу — відповів Таран спокійно, але в душі разом з цікавістю почув і трівогу.

Чорт знае, з чим заїзджають до нього отсі псевдоніми! Не так страшно перед поліцією, як перед сими їх непоказними „чемоданчиками." А тож у нього вже був землячок, що під ліжком у його комнаті держав скринку динаміну! Тільки по його виїзді він довідався, що се було. Цілий тиждень спав він над сим вульканом, не знаючи нічого. Може воно обізнаному чоловікови і не страшно, але непривичному таки зовсім ніяково. А тепер сей, нечесаний і немитий уже з тиждень, землячок чи не привіз знову чогось такого?

Тимчасом Комар немов бажав по пяному почванитися своїм геройством, поклав уже свою таємну скринку на Тарановім ліжку, відчинив і виняв звідти якусь бочілочку.

— Вгадайте, що се є?

— Бочілочка з малих оселедців.

— І справді бочілочка! Але тільки з надвору. А от коли би ви заглянули у середину, там чудова пекольна машина швейцарської роботи! Отут-о, погляньте, накручується вказівку на годину і хвилину, якої треба, і в сей мент вибухае динаміт! Усе навкруги на порошиночку разбиває. Чудова штука!

— Покладіть се, —добродію! — просив Таран, відступаючи на крок від гостя.

— Ах, не бійтеся!... Се, бачите, те саме, що в торпедах, може чували, тільки на меншу скалю. Дуже розумна вигадка! Оттак підкласти під міст або будинок — ех! Коли би таке побачити! Кажуть: результат просто „веліколєпний!"

Таран тільки дивився великими очима, чи не впаде ця чудова вигадка з рук підпитого чоловіка на поміст і чи замість якого російського деспота й сатрапа не впаде жертвою він, Богу душу винен Таран! Але Комар, на диво, досить обережно і з такою любовю, з якою дівчатка кладуть свої ляльки в ліжечко, вложив свою страшну бочілочку у скринку, а тимчасом говорив:

— Нічого лякатися! Нітрогліцерина на вільному повітрю сама не експльодує. Тільки, як сильно вдарити або здорово кинути, або у замкненім місці — о! тоді!... А як вам, добродію, отся штучка подобається? Що?

І Комар з приємністю виняв із скринки залізну коробку та підняв її в гору. При світлі нафтової лямпи Таран не замітив на цій „штучці" нічого цікавого.

— Отсе, добродію, бомба, та ще й яка! Сотня людей може від неї згинути. Тільки вложити пальник.. У мене есть, показати вам, як се робиться? ... показуйте, а держіть мiцно! Сховайте! — говорив Таран, а в його голосі вже було чути переляк.

Якось без думки він схопив свій капелюх, сховав його за плечима і уступився ще близче до дверей. Трохи полекшало йому на души, коли побачив, що земляк вложив бомбу у скринку, там щось нишпорив і через те не дивився на нього. Але він знову виняв якийсь паперовий звиток, обернувся до нього і спитався:

— А се, як гадаете, що?

Таран не відозвався, тільки поблід.

— Се динамітовий патрон — викладав Комар, як професор з катедри, з чим раз більшим запалом. — Маю сто таких! Половину вашого міста можна би висадити під хмари. Не бійтеся — потішав він Тарана, глянувши на нього, — се безпичне. От, колиб замерзло і впало — біда! Але тепер тепло. Се льонтами запалюеться. У мене есть і льонти — — я зараз — —

Таран присунувся цілком близько до дверей і, коли Комар поклав патрон на ліжко та в скринці почав шукати льонта, відчинив і вибіг стрімголов на вулицю. Здавалося йому, що ще хвилина і оба ряди камяниць зараз розсипляться, в місті загремить, як від тисяч громів і з бренькотом потріскають вікна в найдальших будинках. Він біг кілька хвилин і станув тільки на площі, де руїни камяниць не засягнули би, коли би валилися. Звідси також було видко вікно його комнати на другім поверсі.

Там світилося і було спокійно. Невиразна тінь Комаря мелькала у вікні, але бомби і динаміти не вибухали. Мало того: не минуло й чверть години, як світло погасло — видко, Комар клався спати. Таран постояв ще кілька хвилин, закляв по народньому: — „А нехай тебе хороба возьме!" і пішов спати до готелю.

Справдіж там не спав, тільки перевертався трохи не до ранку; ... нарешті заснув, приснилося йому, що під його ліжком вибух динаміт і він, дивним дивом: нерозірваний на кусні, злетів так високо, що бачив ціле місто Ч., мов на долоні і зпід небес спадав просто на острокінчасту вежу езуїтського костьола. Та не впав, бо збудився...

Цілий день боліла його голова. До своєї комнати він і не думав заходити, бо твердо постановив собі, так довго там не спати, поки приємний гість не виїде.

Вечером спіткалися оба знову у „ресторанчику". Подивили себе без слів. При людях годі було й говорити про пригоду в ночі. Таран успів сказати гостеви тільки се, що нехай він спить здоров на його ліжку, — там вигіднійше, ніж на канапі, — а скринку вложить у шафу і замкне. Гість пив мід, як і попереднього вечора, дуже хвалив його і починав уже співати.. Таран не ждав кінця і пішов спати до товариша.

Цілий тиждень гостював Комар цілком безцеремонно у Тарана і, хоч стрічався з ним, не просив ані словом вибачення за невигоду, яку йому робив. Тимчасом купив собі просту селянську одежу, в котрій виглядав, як бідний наймит, і так ходив вечерами по місті, мабуть, щоби привикнути. Потім несподівано відїхав і Таран аж у добу пізнійше довідався від свого слуги, що вже той „мужик," що був паном, відїхав, не заплативши йому ані гроша за послугу.

Динаміту вже не було в хаті — і Таран міг уже ночувати у себе.

В сім літ пізнійше Таран їхав Дніпром подивитися на Шевченкову могилу. В ночі спав, як і всі подорожні на пароході, що їхали також на могилу, і не гадав, що його знайомий Комар тут також спить. Тільки вранці, коли вийшов на чердак, побачив його на лавці і счудувався. Він був у якійсь чиновницькій одежі і в білім картузі на голові. Таку саму нестрижену і нечесану борідку, як мав колись, носив і тепер.

— Вибачайте, чи не добродій Комар?

Комар встав, мов переполоханий; видко було, що пізнав Тарана.

— Я не Комар, моя фамілія инша і ви, будьте ласкаві, не згадуйте! Не видайте мене!

— Будьте спокійні, добродію! Що се ви про мене гадаете?!

Таран подав „Комареви" руку і трохи розсерджений, відійшов геть на другий бік пароходу.

— Ви знайомі з сею скотиною? — спитав його старий Українець, махнувши головою в бік Комаря.

— Так, трохи! Був колись у мене в Австрії.

— Не приставайте з ним, бережіться його!

— Чогож?

— Непевна штука! Се з поручення поліції він іде з нами.

— Він при поліції?

— Ні! Так собі якийсь чиновник — і в нашому „клубі" буває і по нашому балакає, а тільки він не Українець і ми боїмося його. Маємо певні доказн на те, щоб думати так про нього.

Таран не відозвався, бо в думці незвичайно живо побачив Комарів „чемоданчик" з динамітом, котрий мав розбити „тюрму народів." От і розбив...

1913.

ДЕСЯТЬ СПОСОБІВ ЯК РОЗБИВАТИ ОРГАНІЗАЦІЮ.

1. Не ходи на збори.
2. Коли вже якось не випадае не явитися, то приходи пізно.
3. Як погода не зовсім сприяюча, то зовсім не йти на збори.
4. Як прийдеш на збори критикуй виділ і членів.
5. Ніколи не згодися бути урядником в Товаристві, бо завсіди лекше критикувати, ніж працювати.
6. Як тебе не будуть вносити на урядника, то зчини сварку, що вибрали до уряду невідповідних людей.
7. Коли предсідатель засягає твоеї опінії, то скажи, що не маеш, що сказати. За те по зборах говори всюди як би то треба робити, щоби товариство розвалилось...
8. Не роби нічого для Товариства лиш те, що мусиш. Коли другі члени працюють щиро для Товариства, ти кажи, що то кліка, і що вона хоче верховодити.
9. Ніколи не плати своїх вкладок на час, а як можливо, то цілком їх не плати.
10. Не старайся о нових членів; нехай про се другі дбають.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Константин Грушкевич, парох Куликова, помер 9. березня 1925 р. в 84 р. життя, а 56 священства. Покійний родився на Холмщині в старій священичій родині. Учився в польських і російських школах, одначе не стратив любови до своєї церкви і народу. Перед насильством цареславія утік до Галичини, бо одержав вирок на Сибір. Тут принято його холодно. Якийсь час приватними лекціями заробляв собі на прожиток. По літах доперва дали йому парохію в сокальськім повіті, де побудував муровану церков. Опісля перенісся на парохію до Куликова, де якраз стрінув такий самий ворожий дух для українського народу, перед яким утік з Холмщини. З двома громадянами, при чиннім опорі прочих парохіян, здвигнув Він величаву муровану церков в Куликові, котра довгі віки свідчити-ме про енергію свого будівничого. В 1914 р. російська влада вдруге вручила Йому розписку на заслання, але старість освободила Його від цього. Від наших сусідів (Львовян) дізнав Покійник дуже прикрих хвиль 1919 р., котрі ще більше наказали Йому любити терпіння свого народу. Майже віковий чоловік, а духом все молодий. До останніх хвиль слідив кроваву дорогу українського народу, і жалував того труду, який положив Він в обороні сусідів, котрі колись на перехрестях доріг в Европі витягали руки до всіх о поміч. Ще в послідних днях перед своєю смертю живо цікавився шкільним плебісцитом і в церкві заохочував вірних, щоб усі сповнили цей народній обовязок. — В. П. П.

Степан Любомир Паньківський, учитель в Більчи, помер ненадійно 24. лютого с. р. в 30 р. життя. Покійний — старший син місцевого пароха о. Ілярія Паньківського, бувшого віцеректора духовної семинарії у Львові — по скінченню гімназії, покликаний в 1914 р. до війська повнив службу як поручник артилерії цілий час світової війни на італійськім та румунськім фронті. Після переворту брав уділ в боях на хирівськім відтинку аж до переходу хирівської групи за Карпати. В 1922 р. вернув домів, доповнив семінар. матуру та учителював в Більчи, де за недовгий час своєї праці здобув собі пошану та симпатію місцевого селянства. Воєнна служба та перебування в таборі знищили його здоровля та передчасно загнали в могилу. — В покійнім стратив батько в короткім часі вже другого та останнього сина. — В. Р. П.

Дня 1. січня 1925 помер у Львові **Андрій Яворський,** управитель школи в Урмані, бережанського повіту.

Людина великих прикмет душі, хрустального характеру, та повна посвяти для добра свого безталанного народа. Памятають його добре мешканці Миклашова під Львовом та його просвітню, культурну і економічну працю серед котрої був перенесений „зе взглендув службових" в далеку Косівщину. Згадують Його і в Старих Кутах, де приготовив десятки селянських хлопців до гімназії. Працював весь свій вік щиро і віддано в школі, в місцевих Українських товариствах, був основателем і головою нових українських організацій. Перенесений в друге „зе взглендув службових" в ліський повіт, здобув собі пошану і любов між Лемками. Живучи серед крайно невідрадних обставин підупав на здоровлю.

В часі воєнним працював як щирий громадянин у Відні, як голова учительського еміграційного комітету.

Зорганізував і він школу в таборі в Вольфсбергу в Карнитії для галицьких виселенців, опісля працював як учитель в таборі під Зальцбургом для евакуованих Волинців. По повороті до краю проживав в Урмані. Втрата одинокого сина Маркіяна, що пропав на Україні без вісти, та тяжкі турботи підкосили цілковито його кволий організм. Помер у Львові на клініці, де поїхав шукати здоровля та вже не довелось йому вертати між рідню.

... про кращу долю свого народа.

МИ НА ДНІ МОРЯ.

У Лондоні заснувалося товариство, яке мае за завдання видобути з морського дна в Наваринському заливі на полудневозахідньому побережу Греції затоплені свого часу скарби. Вони попали на морське дно перед 100 літами з турецькими военними кораблями, затопленими російсько - французько - англійською фльотою в 1827 р. Споміж затоплених кораблів один тільки адміральський корабель мав на суму 5 міліонів фунтів штерлінгів золота а в тому 30 тисяч дукатів. Крім цього на кожному із турецьких кораблів була ще менша або більша скількість золота, срібла та всякого рода дорогоцінностий. Всіх кораблів було 60. Всю вартість затомлених скарбів обраховують на 10 міліонів фунтів штерлінгів. Морські нурці вже встановили, що затоплені кораблі лежать на 20—30 сяжнів під водою та що збереглися майже ненарушеними. Їх думають добути при помочі уліпшених методів, випробованих в останній світовій війні при видобуванню з дна моря англійського корабля „Лаврентік". Для видобуття затоплених скарбів товариство придбало вже капітал 50 тисяч фунтів штерлінгів.